

**Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. b)**

Limba și literatura maghiară maternă

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Filiera teoretică – Profilul umanist; Filiera vocațională – Profilul pedagogic

Testul 12

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Punctajul total este de 100 de puncte. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.
- În cazul itemilor obiectivi, alegerea de către elev a două variante de răspuns duce la anularea rezolvării exercițiului respectiv.

I. TÉTEL **(30 punct)**

a. Cím és szövegegész viszonya **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A cím az első őszi hónap nevéből („szeptember”), valamint az „*eleje*” főnévből áll. Az őszi kronotoposz, az elmúlás gondolata kapcsolódik hozzá, így a címnek elmúlásra hangoló hatása van. Ugyanakkor az „*elején*” főnév jelzi, hogy határhelyzetről, átmenetről van szó. A versszöveg összhangban van a cím keltette elvárással, mert az elmúlás gondolata finoman járja át a sorokat, mint ahogy a természet a nyárból az őszibe lép át stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

b. A versbeszéd jellemzői **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A költemény első felében a versbeszéd személytelen, objektív, E/3 megszólalás. Az 1. és 2. szakasz leírásának érzékletes képei megteremtik az őszi eleji táj hangulatát pl. „hosszú, néma, mozdulatlan őszi”, „aranyköpenybe fekszik”, „fázó-zöldes ég”. Az 1. szakasz 4. sorában, valamint a 2. szakasz 5-6. sorában körvonalazódik a megszemélyesített őszi magatartása pl. „megvert Dárius”, „ő bólogat”, „tudja-tudja rég.” Ehhez a magatartáshoz kapcsolódik a 3. szakaszban megjelenő lírai én: „*Nekem se fáj...*” A személyesség jegyei az utolsó szakaszban: a „*nekem*” névmás, a „*veszíténem*” főnévi igenév, az „*öltözöm*” ige, a „*szavam*” birtokos személyjelen főnév stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

c. A metafora értelmezése **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. A metafora visszakapcsol a versindító képhez, az őszi „*aranyköpenybe fekszik*”. Az „*arany*” előtag gazdag jelentéstartalmú szó, értékelítettség, a pompa, a fény képzete kapcsolódik hozzá. Az ókori perzsa király alakja is a kincs fogalmát idézi. Az utolsó szakasz metaforája sajátos jelentést, értéket kapcsol a bölcsesség fogalmához. Kincs, gazdagság annak belátása, hogy „*mindent, ami szép, / el kell veszíténem*”. A „*nehéz*” jelző sejteti a bölcsesség megszerzésének összetett útját stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

d. Az impresionista stílus jellemzői a versben

5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. Az impresionista stílusirányzat sajátosságai: pillanatnyi benyomás megragadása, a világ állóképekben való ábrázolása; jelzőhalmaz („hosszú, néma, mozdulatlan ősz”); színhatást keltő képekben való tobzódás („aranyköpenybe”, „bíbor gyümölcse ég”, „fázó-zöldes ég”, „aranymezébe”); soráthajlások, a rímek keltette sajátos verszene stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

Tökéletesen összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat

5 pont

összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat *4 pont*,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat *3 pont*,

logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat *2 pont*,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat *1 pont*.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL

(30 pont)

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Minden helyes társítás 1 pontot ér. Helyes társítások: 1-a, 2-e, 3-d, 4-b, 5-c.

5 pont

2. A szövegben lévő logikai és tartalmi kapcsolatok, összefüggések felismerése (Pl. Mátyás király Kolozsváron született. Itt keresett menedéket édesanyja, mivel Vajdahunyad várában építkezés folyt. A Méhffy család tulajdonában levő ház egyik vendégszobájában látott napvilágot Magyarország jövődöbéli királya. Születésének pontos dátumát nem ismerjük.)

5 pont

3. A kommunikációs funkció (tájékoztató/ tény- és ismeretközlő) **megnevezése** (2 pont), **indoklás** (3 pont)

5 pont

4. Témához való igazodás

5 pont

Az elbeszélő szöveg követelményeinek betartása

5 pont

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL

(30 pont)

a. a választott alkotás műfaji sajátosságai

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz *5 pont*

(pl. *Arany*: népi ihletésű lélektani ballada; a ballada epikus műfaj, de a három műnem határán helyezkedik el; drámai párbeszéd, lírai monológok; cselekménye sűrített, előadásmódja szaggatott; időbeli kihagyások, térbeli váltások, elhallgatás; balladai homály; az embereket kiélezett lelkiállapotokban, lélektani szituációkban ábrázolja; „a ballada tragédia dalban elbeszélve” (Greguss Ágost); a lélektani ballada a bűn-bűnhődés sorsmotívumára épül;

Kosztolányi: lélektani, egzisztenciális regény: metonimikus és metaforikus történetalkítás érvényesül a műben, a mottó jelentősége: latin nyelvű mottó jelenik meg, ennek előreutaló szerepe van a mű keretében, a szenvedőkért, főként Édes Annáért szól. A keretfejezetek jelentősége, a szóbeszéd szerepe a mű világában, a késleltetés fontossága Anna megjelenítésében, a sűrítés eljárása. A regény helyszínére jellemző a sokszínűség, a tagoltság, fontos a terek szimbolikus jelentősége. Előtérben áll a lélektaniség, a tudatalatti elfojtások önpusztító jellege. A regényben megfigyelhetőek az egzisztenciális problémák: az elidegenedés, az érzéketlenség, a szerepjátékok;

Móricz: realista-naturalista novella, metonimikus folytonosság, lineáris előrehaladás: gyilkosság és leleplezésének története; zártság és nyitottság logikája; klasszikus felépítésű: három számozott egység: feszültségkeltés – késleltetés – csattanós zárlat rendje, az elbeszélő távolságtartó, szűkszavúan tudósít, nagy a párbeszédes részek aránya, drámaiság, kihagyásos

beszédmód a balladát idézi; a második egységben az elbeszélés mesei formulákkal és az ismétlődés révén valósítja meg a sűrítést, az asszony útjának elbeszélésében az alvilágjárás mítoszai ismerhetők fel; metaforikus összefüggések: cím, a szíj, a vadkörtefa motívum stb.),

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,
részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. cím és a szereplők sorsa

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Arany*: a cím a főszereplő neve; témajelölő; a címszereplő egyéni sorsának követése; az elkövetett bűn és a lelkiismeret által kiszabott ítélet a lélekre hat, befolyásolja a balladahős egyedi sorsát;

Kosztolányi: a cím egy jellemet helyez a középpontba, aki egyben a regény főszereplője is; Édes Anna neve az édesanyjára asszociál; gondoskodó típus pl. a Bandikával való viselkedése; a szeretetadás képességével rendelkezik; ő maga is sóvárog a bensőséges kapcsolat után;

Móricz: a cím a novellabeli szereplők minősítése; durva, műveletlen, embertelen jelentése pl. első részben a pásztorok nyelvi magatartásában, dadogásában, szűkszavúságában, brutális tetteiben; a második részben a civilizáció előtti archaikus világ jelentés társítható, amelyhez mitikus világértelmezés kapcsolható: Bodri juhász feleségének érkezése, a keresés-motívum, fa mint világtengely, Dunántúl – élet, halál határa; a harmadik részben a veres juhász vadsága, tagadása, a bíró nézőpontjából idegensége, erőszakos magatartása, haszonelvűsége, elmaradottsága; a bíró szavai keretbe foglalják a történetet; stb.),

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,
részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,
részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. történetalakítás a választott műben

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Arany*: a bűn-bűnhődés motívumára épülő cselekmény három részre tagolódik; első egység (1–4. szakasz): Ágnes asszony tettének kitudódása, időtartama néhány óra, csak sejtethető az elkövetett bűn pl. véres lepedő, hajdú; második rész (5–19. versszak): két történetstümből áll, Ágnes asszony a börtönben, melynek időtartama meghatározatlan, az örület jelei, a bírósági tárgyalás, néhány órát ölel föl, az asszony megőrlésének bizonyíthatósága; harmadik egység (20–26. szakasz): keret, konkrét helyszíne a patak, valójában az emberi lélek; feloldódás keresése, az idő múlásának szerepe; a narrator belehelyezkedik Ágnes asszony belső nézőpontjába;

Kosztolányi: metonimikus történetalakítás, metaforikus összefüggések: pl. mottó: latin nyelvű, előreutaló szerepe: a szenvedőkért, Annáért szól, keretfejezetek: szóbeszéd szerepe, metaforikus olvasat: az igazság viszonylagossága, a nyelv rontó hatalmának való teljes kiszolgáltatottság; késleltetése Anna megjelenésének; Anna cselédsorsának fordulatai: Víznyéltől való idegenkedése, kiszolgáltatottság, munkában való kiteljesedése, Patikárius Jancsival való találkozás, a szerelem érzése, csalódás, terhességmegszakítás, személyisége beszűkül, önértékelése visszaesik, betegség, Báthory visszautasítása, tudattalan lázadás: váratlan gyilkosság, tárgyalás, kommunikációképtelensége, oknyomozás; értékítélet;

Móricz: metonimikus történetalakítás; a hármastagoltság jellemző, három „felvonás”, számozott részek; első fejezet: Bodri juhász a pusztán, a látogató és a gyilkosság, néhány órát ölel föl, színtere a puszta, feloldódás a szalonnasütés; balladaszerű; tömör, hiányos mondatok; második rész: az asszony útrakelése, a vándorlás, a holttestek megtalálása, egy évet ölel föl, helyszíne a puszta, a tettes már a börtönben van, népmesére emlékeztető; harmadik fejezet: bíróságon zajló események, teljes tagadás, a szíj, majd a teljes beismerés, nincs feloldás; balladai jelleg, rövid, tömör, drámai párbeszéd; a háttérben meghúzódó, objektív hangon tudósító narrator; metaforikusság: a szíj a gyilkosság ürügye, bizonyítéka, de Bodri juhász szépségre való törekvésének szimbóluma is; Bodri juhász feleségének érkezése, a keresés irányainak, napkeletnek és napszállatnak az élet – halál világa felel meg, a kettő között a folyó a határ, amelyen egy ladikos ember teszi át az asszonyt; a Dunántúl földrajzi szimbólum ismétlése, a körtefa mint világtengely, innen indul el, s ide tér vissza, ciklikus tér- és időviszonyt jelző; a „ment,

ment, elment" mesei formula monoton ismétlődése: az igazságkeresés, elszántság kifejezője; mitikussá növelt hitvesi hűség *stb.*),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. a bűn és a büntudat megnyilvánulása a választott alkotásban 5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz, a témát meghatározó sajátossága 5 pont

(pl. *Arany*: a ballada a bűn-büntudat-bűnhődés motívumára épül; Ágnes asszony tudatállapotának változása pontosan nyomon követhető pl. 1., 20., 26. szakasz, három pillérversszak; 1. szakasz: homályos utalás a bűn tényére pl. véres lepel, mosás; a refrén Istenhez forduló könyörgés, megtisztulási vágyat fejez ki; 20. szakasz: az „újra” határozószó szerepe, a fölösleges cselekedet ismétlődése, a „fehér”, „tisztá” jelzők a tett fölöslegességének kifejezői, a mosás rögeszme; 26. versszak: a kényszeres cselekvés állapotra rögzült; Ágnes asszony szenvedéstörténete a gyilkosság elkövetése után; hazugság, a kíváncsiskodó gyerekek, szomszédok félrevezetése, zavart, ügyetlen viselkedés, a környezet megítélésétől való félelem; a börtön, a bezártság konkrét helyszíne, metaforikusan a lélek belső színtere, az önmagával való szembenézés lehetősége, a büntudat felerősödése, a sötétség jelkép pl. elborult tudatállapot, a félelem és a büntudat állandósulása, téboly; a bírák előtt Ágnes asszony külvilággal való kapcsolata teljesen megszakadt pl. nem érti, amit férje halálával kapcsolatban mondanak neki, büntudata tárgyiasult: lepelmosás; a törvény által kibocsátható ítéletnél súlyosabb a sorsszerű bűnhődés;

Kosztolányi: a regény emberi sorskérdéseket vet föl pl. kiszolgáltatottság, egymás iránti közömbösség; Anna beilleszkedésének, megélt keserves kálváriájának története a Vízny házban; kegyetlen, embertelen bánásmód Víznyé és Patikárius Jancsi részéről; társadalmi és morális értékrendek ütközése pl. úr-szolga viszony, tisztelet-megalázás; empátia/megértés – gépies kihasználás; a kettős gyilkosság elkövetése megmagyarázatlan tett, rejtett indulatok, érzelmek felszínre törése, belső kényszer, Anna megtört lelkének ereje; Anna áldozat és gyilkos; bírósági vizsgálat, a „miért” sikertelen felderítése, nincs feloldás semmilyen szinten, Annából hiányzik a tragikus tett bekövetkezése után érzett büntudat és bűnbánat, Anna maga sem tudja megmagyarázni tettét; 15 év fegyház; Moviszter doktor a rezonőr, értékörző, humánus magatartás pl. a gyilkoságnál is nagyobb bűn az embertelenség;

Móricz: a novella egy kettős brutális gyilkosság drámai jelenete, nyelvi megalkotottsága, naturalisztikus ábrázolása; az emberi élet az anyagi értékek alá rendelődik pl. a veres juhász lelkiismeretfurdalás nélkül agyonveri Bodri juhászt a háromszáz birkájáért; tettét nem a szegénység motiválja, hanem a rablás; értékpusztító szerep; a veres juhász által elkövetett barbár tett: gyilkosság, tűz, szalonnasütés; emberségéből kivetkőzött rablógyilkos; kétféle „barbár”: Bodri juhász: összhangban él a tájjal, jó apa, hűséges férj, vendégfogadó, áldozat; irigye, vetélytársa, gyilkosa a veres juhász: nyíltan agresszív magatartási forma: ártó, rontó erő, vadság, brutalitás; Bodri juhász felesége az oknyomozó, az igazságot kiderítő, jelölvasó, hűséges társ; a bírósági jelenet: bűnfeltárás, bűnhődés; a bírói viselkedés jelzi, hogy ismeri a pusztai emberek lelkét pl. a pusztai erkölcsökre hivatkozik, majd a rézveretes szíjat a kilincsre akasztatja; kikényszerített vallomás; a szíj a lelkiismeret szimbóluma, a bűntény bizonyítéka; bűn – bűnhődés eszköze; a megrekedt pásztorélet elmaradottsága, hogy ebben a világban nincsen büntudat, lelkiismeret, nem a bűn súlya, hanem a babona veszi rá a juhászt végül a vallomástételre; vizsgálóbíró által közölt szó: „barbárok”, tulajdonképpen az igazi büntetésnek tekinthető, már önmagában ez a vádlott büntetése, miközben a tényleges büntetés, a 25 botütés és a kötél általi halál csak ezt követően jön *stb.*),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat 5 pont

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása *5 pont*,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek *részleges* betartása *4 pont*,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat *3 pont*, helyenként töredezett gondolatmenet, *helytelen* fogalomhasználat *2 pont*,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, *kísérlet a válaszadásra* *1 pont*.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.